

ט"ו בשבט

שמות ומשמעויות – נטע

הידעתם? לפני כמה שנים אישרה האקדמיה מונח חדש בעברית: **האנשים העוסקים בטיפוח עצים ובטיפול בהם נקראים אֵילָנָאִי ואֵילָנָאִית**. השם המופשט הוא אֵילָנָאוֹת.

הידעתם? **אפשר גם לנטוע וגם לטעת** – שתי הצורות לנטע ולטעת מתועדות כבר במקרא: "לִבְנוֹת וּלְנָטוֹעַ" (ירמיהו א, י), "עַת לְטַעַת וְעַת לְעַקּוֹר נָטוֹעַ" (קהלת ג, ב).

ומה צורת הרבים של דלעת? שקמים בלוסים או שקמים בלוסות? ומהי גרוגרת?

השתתפו בחידון ט"ו בשבט וגלו את התשובות

מדור מיוחד באתר לכבוד ט"ו בשבט

נטע הוא שם פרטי נפוץ שניתן לבנות ולבנים, ופירושו 'שתיל רך'.

במשמעות זו נזכרת המילה נטע בתנ"ך פעמים אחדות, למשל: "כִּי כָרַם ה' צִבְאוֹת בֵּית יִשְׂרָאֵל וְאִישׁ יְהוּדָה נָטַע שְׁשׂוּעִיו" (ישעיה ה, ז) – הצורה נטע היא צורת נסמך, אך בימינו צורת הנסמך הרגילה היא נטע. פעם אחת המילה באה במשמעות שם הפעולה: "בְּיוֹם נָטַעַךְ תִּשְׁגְּשְׁגִי וּבִבְקָר זָרְעֶךָ תִּפְרֹחֶי" (ישעיה יז, יא).

השם נטע נתפס שם בנקבה בשל אי־הגיית העי"ן הלוועית בפי רוב דוברי העברית; ממילא השם מסתיים כביכול בתנועת a כאילו הייתה הסיומת ה־ה כבשמות פרטיים נקביים כגון שרה, מלכה, דנה ודקלה. תופעה דומה חלה במילה נגה – הה"א העיצורית בסופה אינה נהגית, וכך נעשתה שם מקובל לבנות (אף שמינו של השם הכללי הוא זכר)...

להרחבה בפרסום במדור 'שמות ומשמעויות'

לרגל ט"ו בשבט – בין עצי הגן

הקשר בין האדם לגן עתיק יומין הוא, ואף עומד במרכזו של סיפור הבריאה לפי בראשית פרק ב': "וַיֹּטֶעַ ה' אֱלֹהִים גֶּן בְּעֵדֶן מִקֶּדֶם, וַיִּשָּׂם שָׁם אֶת הָאָדָם אֲשֶׁר יָצָר" (פסוק ח).

המילה גן משותפת לכמה מן הלשונות השמיות. בנטייתיה בא דגש – גֶּן, גִּנִּים, ואכן שורשה הוא גנ"ן. שורש זה מציין ברגיל שמירה (גִּנָּן, גִּנָּן), ולכן יש הסוברים שהמילה גן מציינת ביסודה שטח מוגן, שטח מוקף גדר. יסוד השמירה על הגן מצוי גם הוא בסיפור האדם בגן עדן: "וַיִּנְחָהוּ בְּגֵן עֵדֶן לְעֹבְדָהּ וּלְשִׁמְרָהּ" (שם, פסוק טו).

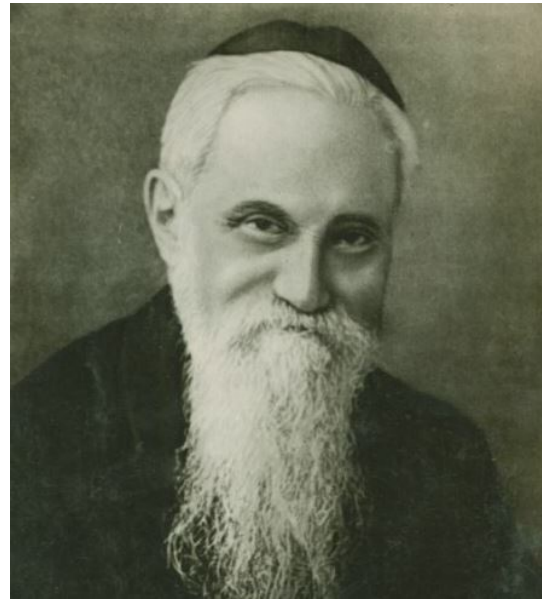
בעברית החדשה קיבלה המילה גן משמעויות נוספות בהשראת המילים המקבילות בלשונות אירופה. בעקבות המונח הגרמני Kindergarten נוצר הצירוף 'גן ילדים', ומכאן קצרה הדרך לשימוש במילה גן לבדה באותה משמעות.

להרחבה על גלגולי המילה גן ועל המילים מטע, כרם ופרדס

**חדש! מחברת מנחם בן
סרוק – מהדורה ביקורתית
מבוארת**

אהרן ממך וחננאל מירסקי

מחיי השפה העברית – זאב יעבץ

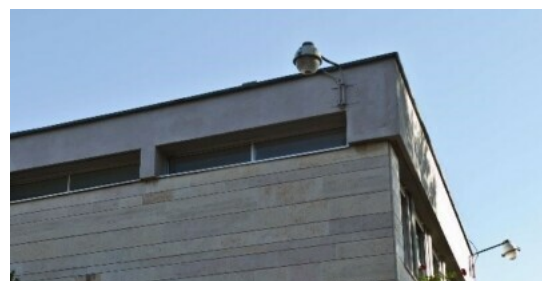

"אמנם יודע אני להוקיר ערכה [של הגרמנית] כי עשירה היא ודבריה נשמעים לאדם רב, אך התערור בעשרה ובגדלה אל העברית בעניה? אם תנץ בכל עדנת עלומיה כבת יהודה ביקהת זקנתה? אך מה זה אדבר! עוד לא זקנה, עוד לא יצא ממנה הדירה. כי מחדשת היא נעוריה לרגעים, וכל הנוגע בה כמוה יקדש."

זאב יעבץ (תר"ח-תרפ"ד, 1847–1923) נולד בפולין והוסמך לרבנות. הוא נמשך לחקר היהדות ובייחוד להיסטוריה שלה, ופרסם מאמרים רבים במאספים ובקבצים בנושאי מדעי היהדות. יעבץ עלה לארץ עם משפחתו ב-1887, והקים עם אליעזר בן-יהודה את חברת "שפה ברורה" ואת ועד הלשון. יעבץ חידש מילים, חקר את דקדוק העברית וכתב ספרי לימוד.

עמוד חדש באתר סוקר את פעילותו הענפה של זאב יעבץ ואת תרומתו למפעל החייאת העברית

מה עוד חדש באקדמיה?

מחברת מנחם בן סרוק, שנתפרסמה בשנת 950 לסה"נ, היא למעשה המילון העברי-עברי הראשון ללשון המקרא שבו נתבארו בקצרה ערכי המילון ביאור מילולי על דרך הפשט. פרסומה הרחב ותפוצתה באו לה בעיקר הודות לרש"י ששיקע מביאוריה מעל מאה פעמים בפירושו לתורה, חלקן בהפניה מפורשת וחלקן במובלע. חשיבות מרובה נודעה למחברת: מנחם שיקע בה כמה דיונים נרחבים על סוגיות חשובות בלשון ובפירוש המקרא, והיא גרמה לתגובות שרשרת שהפרו את מחקר הלשון העברית.

מחברת מנחם כבר יצאה לאור בעבר, אך מהדורה זו שהיא פרי של אחת עשרה שנות מחקר משותף של אהרן ממון וחננאל מירסקי, מביאה בפעם הראשונה גם ביאור מפורט ובו, בין היתר, השוואות עם פירושי רס"ג, דוד בן אברהם אלפסי, ר' יונה אבן ג'נאח ורש"י.

לפרטים נוספים ולרכישה במחיר מבצע

- **ואלה שמות – מפגש מקוון על שמות פרטיים בישראל** – במסגרת סדרת המפגשים שלנו בימי מלחמת "חרבות ברזל", אנחנו מזמינים אתכם להרצאה מקוונת (ב"זום") על שמות פרטיים בישראל. **לכל הפרטים**

- **השתלמות בלשון שירת תור הזהב בספרד** – מערך ההשתלמויות באקדמיה ללשון העברית מציע השתלמות בת 12 מפגשים לציבור הרחב בנושא **לשון שירת תור הזהב בספרד**. **לכל הפרטים ולהרשמה**

- **סיור במרכז התרבות וההדרכה** – מרכז התרבות וההדרכה מזמין קבוצות של תלמידים וקבוצות מאורגנות ללמידה ולחווייה בתחומי השפה, התרבות והחברה. **לכל הפרטים**

- **עברית – שפה שמחברת אותנו** – נותרו למסירה ערכות אחרונות של כרזות שהוצאנו לקראת יום העברית תשפ"ד, בכל ערכה עשרים כרזות מעוצבות המציגות עשרים מילים שנותנות קול ומשמעות לתקופה. **להזמנת ערכת הכרזות**

תמיכה באקדמיה

שאלה בעברית

חנות הספרים

אם נתקלתם בבעיות תצוגה לחצו כאן לצפייה בדפדפן

להתראות באיגרת הבאה!